

Forældre sensitivitet – sikring af tryk tilknytning?

Barbara Hoff Esbjørn

Adjunkt; ph.d.

Universitetets Psykologiske Klinik

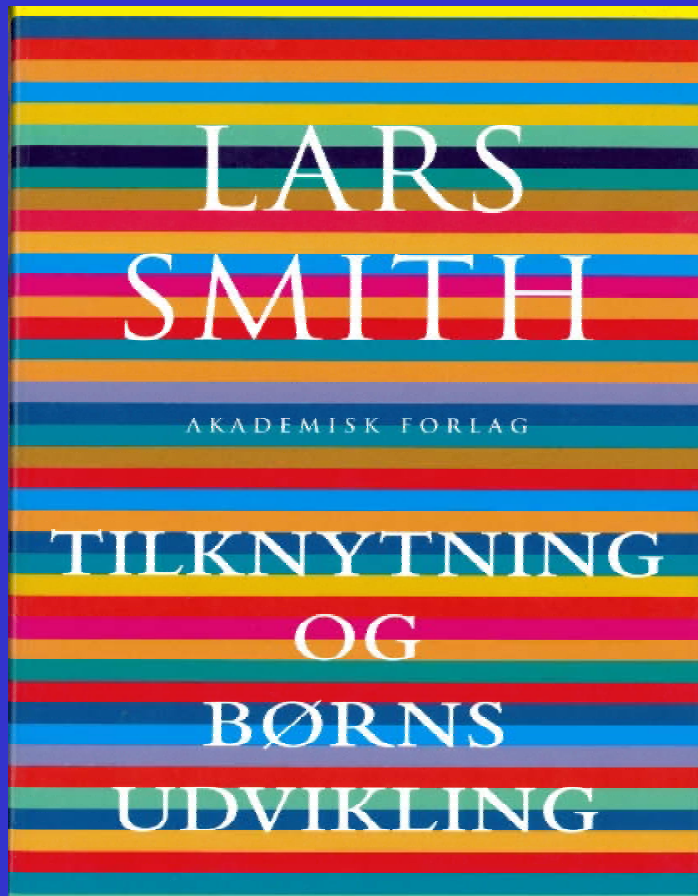
Institut for Psykologi

Københavns Universitet

Disposition

- Tilknytning – historie, kategorier og betydning.
- NIDCAP – en sensitiv behandling?
- Forældre sensitivitet – resultater fra ETFOL.
- Sensitivitet – hvornår er man god nok?

Tilknytningsteori

Handler om:

Tilknytning som begreb.
Historie, undersøgelser og
betydning for barnets
udvikling

Århus, 2003.

Tilknytning - historie

- Tilknytningsteorien udvikles oprindeligt af John Bowlby.

Tilknytning - historie

- Tilknytningsteorien udvikles oprindeligt af John Bowlby.
- Trilogi ”Attachment and loss” bind 1, 1969.

Tilknytning - historie

- Tilknytningsteorien udvikles oprindeligt af John Bowlby.
- Trilogi ”Attachment and loss” bind 1, 1969.
- Byggede i modsætning til den psykodynamiske tradition på direkte observationer af adfærd hos børn.

Tilknytning - historie

- Tilknytningsteorien udvikles oprindeligt af John Bowlby.
- Trilogi ”Attachment and loss” bind 1, 1969.
- Byggede i modsætning til den psykodynamiske tradition på direkte observationer af adfærd hos børn.
- Evolutionær tilpasning, der sikrer barnets overlevelse. Trues barnets tryghed aktiveres et biologisk behov for nærhed.

Tilknytning - historie

Videreudvikles af bl.a. Mary Ainsworth.

- Tilknytningens kvalitet afhænger af barnets erfaringer i relationen.

Tilknytning - historie

Videreudvikles af bl.a. Mary Ainsworth.

- Tilknytningens kvalitet afhænger af barnets erfaringer i relationen.
- Vedvarende sensitivitet og tilgængelighed fra mor i samværet 1. leveår korrelerede med sikker tilknytning.

Tilknytning - historie

Videreudvikles af bl.a. Mary Ainsworth.

- Tilknytningens kvalitet afhænger af barnets erfaringer i relationen.
- Vedvarende sensitivitet og tilgængelighed fra mor i samværet 1. leveår korrelerede med sikker tilknytning.
- Sikker tilknytning medførte forventning i barnet om at emotionelle behov kunne klares.

Tilknytning - historie

- Mary Ainsworth udvikler ”Strange Situation Procedure”.
- Udsætter barnet for stadigt stigende frustration.
 - Mor tilstede med barn.
 - Fremmed kommer ind i rummet.
 - Mor forlader rummet.
 - Mor kommer tilbage.
- Vurdering af barnets adfærd

Tilknytning - kategorier

Der anvendes 4 kategorier:

B	A	C	D

Tilknytning - kategorier

Der anvendes 4 kategorier:

Sikker	Usikker		Ikke klassificeres
B	A	C	D

Tilknytning - kategorier

Der anvendes 4 kategorier:

Sikker	Usikker		Ikke klassificeres
B	A	C	D
Tryg	Undgående	Ambivalent	Desorganiseret

Tilknytning - kategorier

Fordeling i normal materiale (meta-analyse):

Sikker	Usikker		Ikke klassificeres
B	A	C	D
Tryg	Undgående	Ambivalent	Desorganiseret
62%	15%	9%	15%

Tilknytning - Betydning

- Erfaringer i samværet udvikler en ”indre arbejdsmodel” (IWM) i barnet.
- IWM er en kognitiv repræsentation af selv og omsorgsgiver.
- Den styrer fremtidige forventninger til samvær med andre mennesker.
- Erfaring af at følelser kan håndteres enten af andre eller selv.
- Udvikler barnets evne til selv at regulere sin følelsesmæssige tilstand.

Tilknytning - kategorier

Der anvendes 4 kategorier:

Sikker	Usikker		Ikke klassificeres
B	A	C	D
Tryk	Undgående	Ambivalent	Desorganiseret
Fleksibilitet i reguleringsmåder	Regulerer primært sig selv	Reguleres primært via andre	Ingen fast strategi i regulering

Tilknytning – fund fra forskning

Ældre studier af tidligt fødte børn (→ år 2000)

- Finder modstridende resultater.
- Fleste studier finder ingen forskelle.

Tilknytning – fund fra forskning

Ældre studier af tidligt fødte børn (→ år 2000)

- Finder modstridende resultater.
- Fleste studier finder ingen forskelle.
- Når der er forskelle er der flere usikkert tilknyttede tidligt fødte børn.
 - Samples med høj medicinsk risiko
 - Lav social status

Tilknytning – fund fra forskning

Et nyt studie af VLBW børn (2005):

Tilknytning – fund fra forskning

Et nyt studie af VLBW børn (2005):

- Ingen signifikant forskel i fordeling i tilknytningskategorier i fht. ”normal fordelingen”.

Tilknytning – fund fra forskning

Et nyt studie af VLBW børn (2005):

- Ingen signifikant forskel i fordeling i tilknytnings kategorier i fht. ”normal fordelingen”.
- Signifikant sammenhæng mellem neurologisk udvikling og tilknytnings kategori.

Tilknytning – fund fra forskning

Et nyt studie af VLBW børn (2005):

- Ingen signifikant forskel i fordeling i tilknytnings kategorier i fht. ”normal fordelingen”.
- Signifikant sammenhæng mellem neurologisk udvikling og tilknytnings kategori.
 - 54.5% af sikkert tilknyttede børn havde ingen neurologiske vanskeligheder.
 - 9.1% af usikkert tilknyttede børn havde ingen neurologiske vanskeligheder.

Tilknytning – fund fra forskning

- Sikker tilknytning:
 - beskyttende faktor mod udvikling af psykopatologi.
- Usikker og desorganiseret tilknytning:
 - sårbarheds faktor ifht. udvikling af psykopatologi.
- Generel tendens:
 - Tidligt fødte børn adskiller sig ikke signifikant fra andre mht. fordeling indenfor tilknytnings kategorier.
- Sensitiv forældre adfærd korrelerer med tryk tilknytning.

Forældre – hvilke øvrige faktorer er i spil?

- Psykiske symptomer:
 - Symptomer på depression hos op mod 40% af mødre 1 mdr. efter fødslen.
 - Flere oplever angst eller obsessive-kompulsive symptomer.
- Stress:
 - Flere forældre oplever sig stressede også efter udskrivelsen.
 - Forældrenes stress niveau korrelerer med barnets tilknytning og udviklingsstatus.
 - Stress aftager gradvist hos forældre til børn, der udvikler sig alderssvarende.
 - Fysiske handicap, $IQ < 70$ og kroniske medicinske tilstande påvirker familien negativt også 8 år efter fødslen.

Forældre – hvilke øvrige faktorer er i spil?

- Psykiske symptomer:
 - Symptomer på depression hos op mod 40% af mødre 1 mdr. efter fødslen.
 - Flere oplever angst eller obsessive-kompulsive symptomer.
- Stress:
 - Flere forældre oplever sig stressede også efter udskrivelsen.
 - Forældrenes stress niveau korrelerer med barnets tilknytning og udviklingsstatus.
 - Stress aftager gradvist hos forældre til børn, der udvikler sig alderssvarende.
 - Fysiske handicap, IQ<70 og kroniske medicinske tilstande påvirker familien negativt også 8 år efter fødslen.

Vanskeliggør udvikling af sensitiv adfærd!
Hvor kan vi gøre en forskel?

Disposition

- Tilknytning – historie, kategorier og betydning.

➔ NIDCAP – en sensitiv behandling?

- Forældre sensitivitet – resultater fra ETFOL.
- Sensitivitet – hvornår er man god nok til at sikre en sikker tilknytning?

Newborn Individualized Developmental Care and Assessment Program (NIDCAP)

- Udviklet af Heidelise Als.

Newborn Individualized Developmental Care and Assessment Program (NIDCAP)

- Udviklet af Heidelise Als.
- Bygger på teori om interaktion mellem 5 subsystemer (fysiologisk, motorisk, organisering af stadier, opmærksom-interaktiv, selv regulering)

Newborn Individualized Developmental Care and Assessment Program (NIDCAP)

- Udviklet af Heidelise Als.
- Bygger på teori om interaktion mellem 5 subsystemer (fysiologisk, motorisk, organisering af stadier, opmærksom-interaktiv, selv regulering)
- Kræver inddragelse af ledelse og specialuddannet personale.

Newborn Individualized Developmental Care and Assessment Program (NIDCAP)

- Udviklet af Heidelise Als.
- Bygger på teori om interaktion mellem 5 subsystemer (fysiologisk, motorisk, organisering af stadier, opmærksom-interaktiv, selv regulering)
- Kræver inddragelse af ledelse og specialuddannet personale.
- 3-4 timers ugentlige strukturerede observationer (hvert 2. minut) af hvert barn med udformning af individuelle behandlingsplaner.

NIDCAP

I sin reneste form:

- Meget ressourcekrævende.
- Kræver stor dygtighed hos alle professionelle ikke at komme til at belære forældrene.
 - Strukturerede observationer udgør den ”viden” som alt bygger på.
- Indbygget en implicit stræben efter det korrekte. At kunne sikre barnet ved at undgå ”fejl”.
 - Filosofi: lidt er godt, derfor er meget mere meget bedre.

(mit personlige indtryk)

”NIDCAP”- principper

- Videreudvikling af Brazeltons observationer af de stadier spædbørn naturligt regulerer sig mellem.

”NIDCAP”- principper

- Videreudvikling af Brazeltons observationer af de stadier spædbørn naturligt regulerer sig mellem.
- Sikring af optimal udvikling gennem individuel vurdering, baseret på relationen mellem det præmature spædbarn og familien.

”NIDCAP”- principper

- Videreudvikling af Brazeltons observationer af de stadier spædbørn naturligt regulerer sig mellem.
- Sikring af optimal udvikling gennem individuel vurdering, baseret på relationen mellem det præmature spædbarn og familien.
- Barnet betragtes som en aktiv medspiller i sin udvikling.

”NIDCAP”- principper

- Videreudvikling af Brazeltons observationer af de stadier spædbørn naturligt regulerer sig mellem.
- Sikring af optimal udvikling gennem individuel vurdering, baseret på relationen mellem det præmature spædbarn og familien.
- Barnet betragtes som en aktiv medspiller i sin udvikling.
- Møde barnet, hvor barnet er.

”NIDCAP”- principper

- Støtter forældre i at udvikle deres evne til at være opmærksomme på og tolke deres barns signaler samt reagere hensigtsmæssigt på denne viden.

”NIDCAP”- principper

- Støtter forældre i at udvikle deres evne til at være opmærksomme på og tolke deres barns signaler samt reagere hensigtsmæssigt på denne viden.
- Støtter således forældrene til udvikling af større sensitivitet overfor deres barns signaler.

”NIDCAP”- principper

- Støtter forældre i at udvikle deres evne til at være opmærksomme på og tolke deres barns signaler samt reagere hensigtsmæssigt på denne viden.
- Støtter således forældrene til udvikling af større sensitivitet overfor deres barns signaler.

Forudsat:

At man selv er sensitiv overfor og opmærksom på forældrenes individuelle behov og signaler og kan reagere hensigtsmæssigt på denne viden!

NIDCAP

Undersøgelse fra 2007 af mødres oplevelser af NIDCAP i forhold til ”almindelig behandling”.

- NIDCAP mødrene oplever sig tættere på deres spædbørn end ”almindelige” mødre.
 - Uafhængigt af GA, FV eller grad af sygdom hos barnet.
 - Men kun hos NIDCAP gruppen.

Kleberg, A.; Hellström-Westas, L. & Wodström, A-M. (2007). Mother's perception of Newborn Individualized Developmental Care and Assessment Program (NIDCAP) as compared to conventional care. *Early Human Development*, 83, 403-411.

NIDCAP

Undersøgelse fra 2007 af mødres oplevelser af NIDCAP i forhold til ”almindelig behandling”.

- NIDCAP mødrene var mere ængstelige for deres børns overlevelse og udvikling end ”almindelige” mødre.
 - Tolkes som at NIDCAP mødrene er mere knyttet til deres spædbørn på et tidligere tidspunkt end ”almindelige” mødre.

Kleberg, A.; Hellström-Westas, L. & Wodström, A-M. (2007). Mother's perception of Newborn Individualized Developmental Care and Assessment Program (NIDCAP) as compared to conventional care. *Early Human Development*, 83, 403-411.

”NIDCAP”- principper

Er ”NIDCAP” en sensitiv behandling?

- Vægter at være sensitiv overfor barnet.
- Støtter forældrene i at kunne forstå og håndtere barnets signaler.
- Tyder på at mødrene oplever sig mere knyttet til deres børn.

Umiddelbart svar: Ja – principperne i NIDCAP fører til øget sensitivitet hos forældrene.

Men kan det testes?

Forældre sensitivitet

- resultater fra ETFOL

Vurdering af forældres sensitivitet:

- Parental Sensitivity Assessment Scale (PSAS)
- Bygger på:
 - Ainsworths sensitivitets skala.
 - Observation af forældre-barn samspil.
 - Samtale med forældrene om deres oplevelse af deres barn.
- Konsensus scoring (BMH og BHE)

Hoff, B.; Munck, H. & Greisen, G. (2004). Assessment of parental sensitivity towards pre-school children born prematurely. *Scandinavian Journal of Psychology*, 45, 85-89.

Forældre sensitivitet - resultater fra ETFOL

Parental Sensitivity Assessment Scale (PSAS)

- 1 – Forældrenes tilgængelighed overfor barnet
 - 2 – Forældrenes forståelse for barnets følelsesmæssige udtryk
 - 3 – Forældrenes emotionelle tone
 - 4 – Forældrenes støtte til selvstændighed hos barnet
- 5-punkt skalaer (lavere score = større sensitivitet)
 - Total score på PSAS = sum af score på 4 delskalaer

Forældre sensitivitet – resultater fra ETFOL

	Indeks børn	Kontrol børn
PSAS total score gennemsnit (sd)	10.1 (3.0)*	11.0 (2.7)

Som gruppe er forældre til børn født ekstremt tidligt signifikant mere sensitive end forældre til børn født til terminen.

Forældre sensitivitet

- resultater fra ETFOL

- **Signifikante resultater skyldtes 2 delskalaer:**
 - Delskala 2: Forældrenes forståelse for barnets følelsesmæssige udtryk
 - Delskala 3: Forældrenes emotionelle tone
- **Ingen signifikant forskel på øvrige 2 delskalaer:**
 - Delskala 1: Forældrenes tilgængelighed overfor barnet
 - Delskala 4: Forældrenes støtte til selvstændighed hos barnet.

Forældre sensitivitet

– resultater fra ETFOL

	Indeksbørn			Kontrol børn
	Fysiske handicap	IQ<-1sd	IQ \geq -1sd	
PSAS total score Gennemsnit (sd)	8.2 (1.8)*	11.2 (2.8)	9.3 (2.8)*	11.0 (2.7)

- Forældre til børn med fysiske handicap eller normal IQ er signifikant mere sensitive end kontrol forældre.
- Forældre til børn med IQ lavt i normal området eller under er ikke mere sensitive end kontrol forældre.

Forældre sensitivitet

- konklusion fra ETFOL

- Gruppen af forældre til ekstremt tidligt fødte børn er mere sensitive end forældre til kontrol børn.
- **Tolkning:** hvis børnene ikke udvikler sig indenfor det forventede, vil der sandsynligvis være en tilvænningsperiode hvor forældrene er mindre sensitive end ellers (svarende til kontrol forældre).

Disposition

- Tilknytning – historie, kategorier og betydning.
 - NIDCAP – en sensitiv behandling?
 - Forældre sensitivitet – resultater fra ETFOL.
- ➔ Sensitivitet – hvornår er man god nok til at sikre en sikker tilknytning?

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

- Winnicott indførte begrebet ”good enough mother”.
 - Opgør med tanken om at være perfekt.
 - At lave ”fejl” er nødvendigt for barnets optimale udvikling – så længe man er god nok.

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

- Winnicott indførte begrebet ”good enough mother”.
 - Opgør med tanken om at være perfekt.
 - At lave ”fejl” er nødvendigt for barnets optimale udvikling – så længe man er god nok.
- Overføres til ens profession: f.eks. ”good enough nurse”.
 - At lave ”fejl” er nødvendigt for forældrenes udvikling – så længe man er god nok (herunder kan indrømme dem).

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

- Winnicott indførte begrebet ”good enough mother”.
 - Opgør med tanken om at være perfekt.
 - At lave ”fejl” er nødvendigt for barnets optimale udvikling – så længe man er god nok.
- Overføres til ens profession: f.eks. ”good enough nurse”.
 - At lave ”fejl” er nødvendigt for forældrenes udvikling – så længe man er god nok (herunder kan indrømme dem).

Gamle psykodynamiske teorier – er der empirisk
belæg for denne tankegang?

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

- Forskere i empirisk spædbarns forskning undersøgt samspil og udvikling af tilknytning.
- Tronick: Mutual Regulation model.
 - Almindeligt samspil mellem forælder og spædbarn er karakteriseret ved:
 - Matched – regulering af følelserne (på bølgelængde)
 - Mismatched – dysregulering (hver for sig)
 - Repair - at man mødes igen, regulering genetableres.

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

Betydningen af at mødes:

- Barnet danner erfaringer med at få støtte til regulering af følelsetilstande af en anden.
- Medfører bl.a. forståelse af egne og andres følelsetilstande.

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

Betydningen af at mødes:

- Barnet danner erfaringer med at få støtte til regulering af følelsetilstande af en anden.
- Medfører bl.a. forståelse af egne og andres følelsetilstande.

Betydning af at skilles:

- Barnet danner erfaringer med at regulere sig selv.

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

Betydningen af at mødes:

- Barnet danner erfaringer med at få støtte til regulering af følelsetilstande af en anden.
- Medfører bl.a. forståelse af egne og andres følelsetilstande.

Betydning af at skilles:

- Barnet danner erfaringer med at regulere sig selv.

Betydning af at mødes igen:

- Barnet lærer, at det har indflydelse på sit liv, hvilket øger barnets tolerance for at være alene.

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

En lille gætteleg:

3 måneder gammelt, maturt spædbarn og mor der interagerer med hinanden.

”Hvor meget af tiden er de matched?”

24%

53%

72%

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

En lille gætteleg:

3 måneder gammelt, maturt spædbarn og mor der interagerer med hinanden.

”Hvor meget af tiden er de matched?”

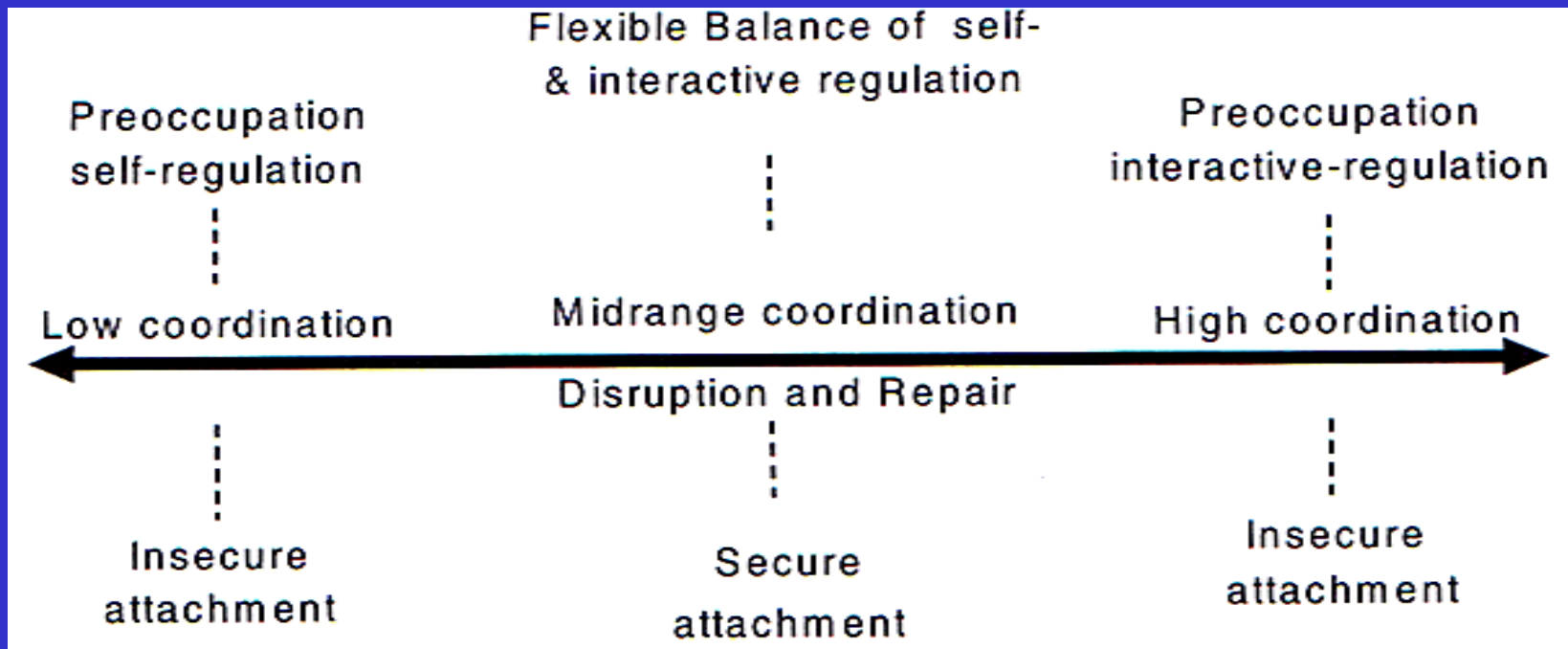
24%

53%

72%

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

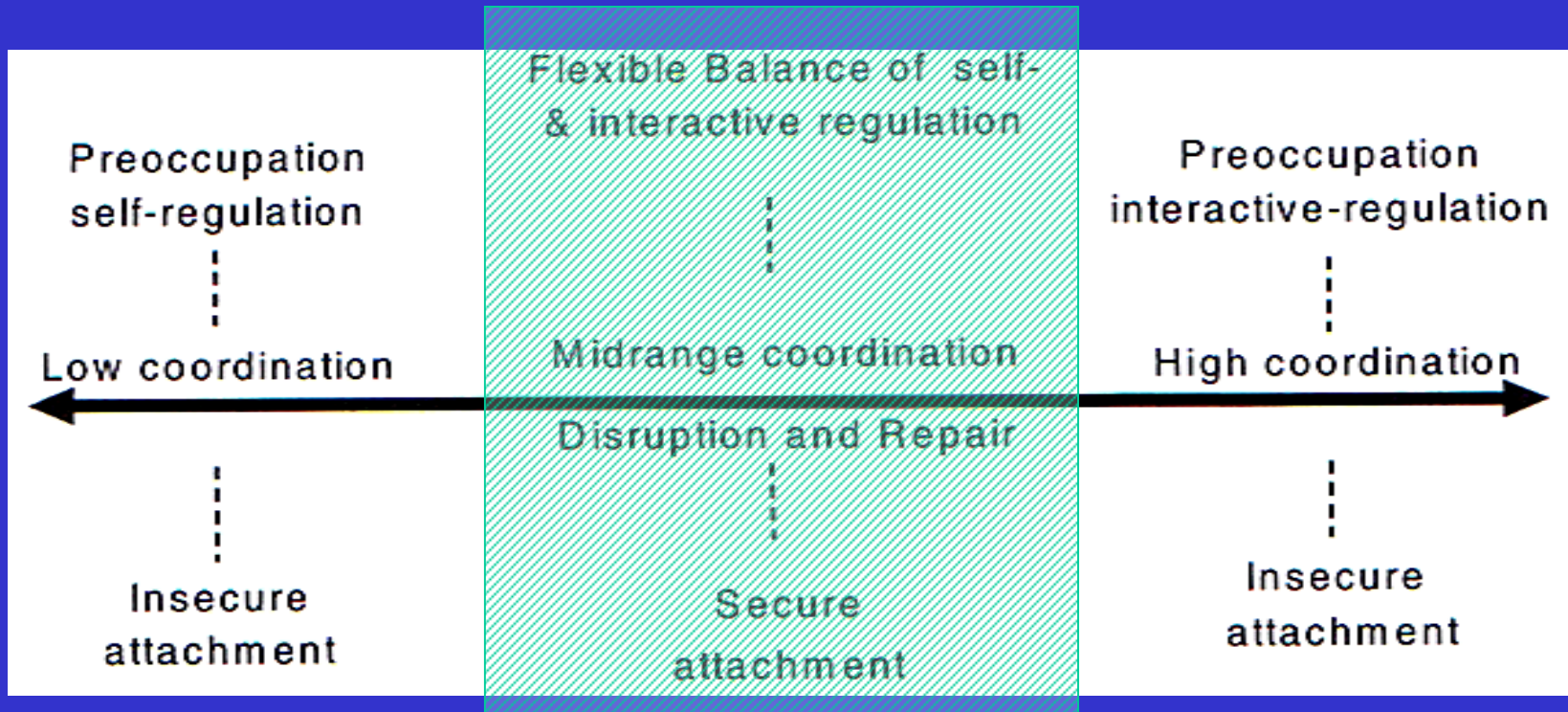
Midrange model of self- and interactive regulation

Beebe, B. & Lachmann, F. (2002). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press, p. 105

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

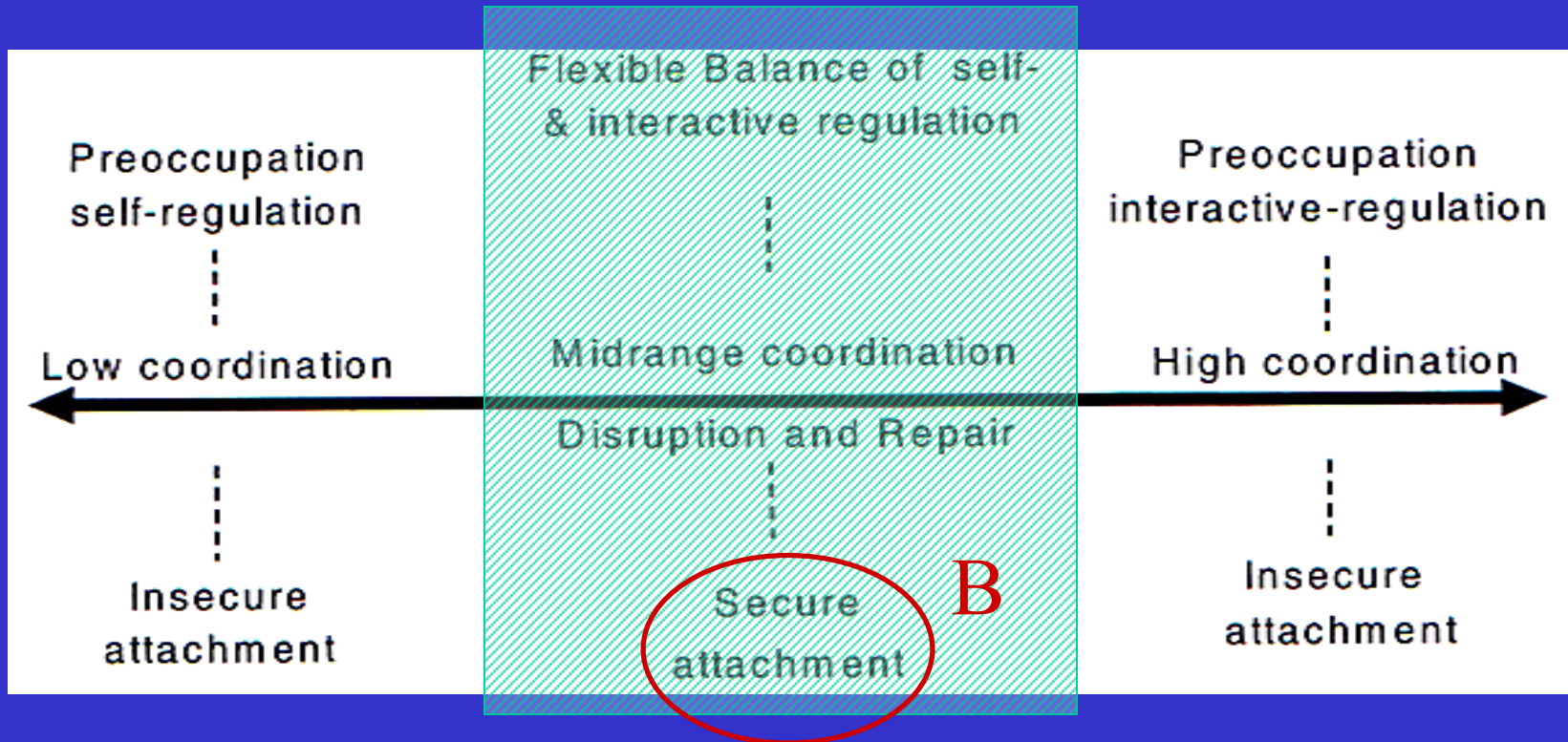
Midrange model of self- and interactive regulation

Beebe, B. & Lachmann, F. (2002). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press, p. 105

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

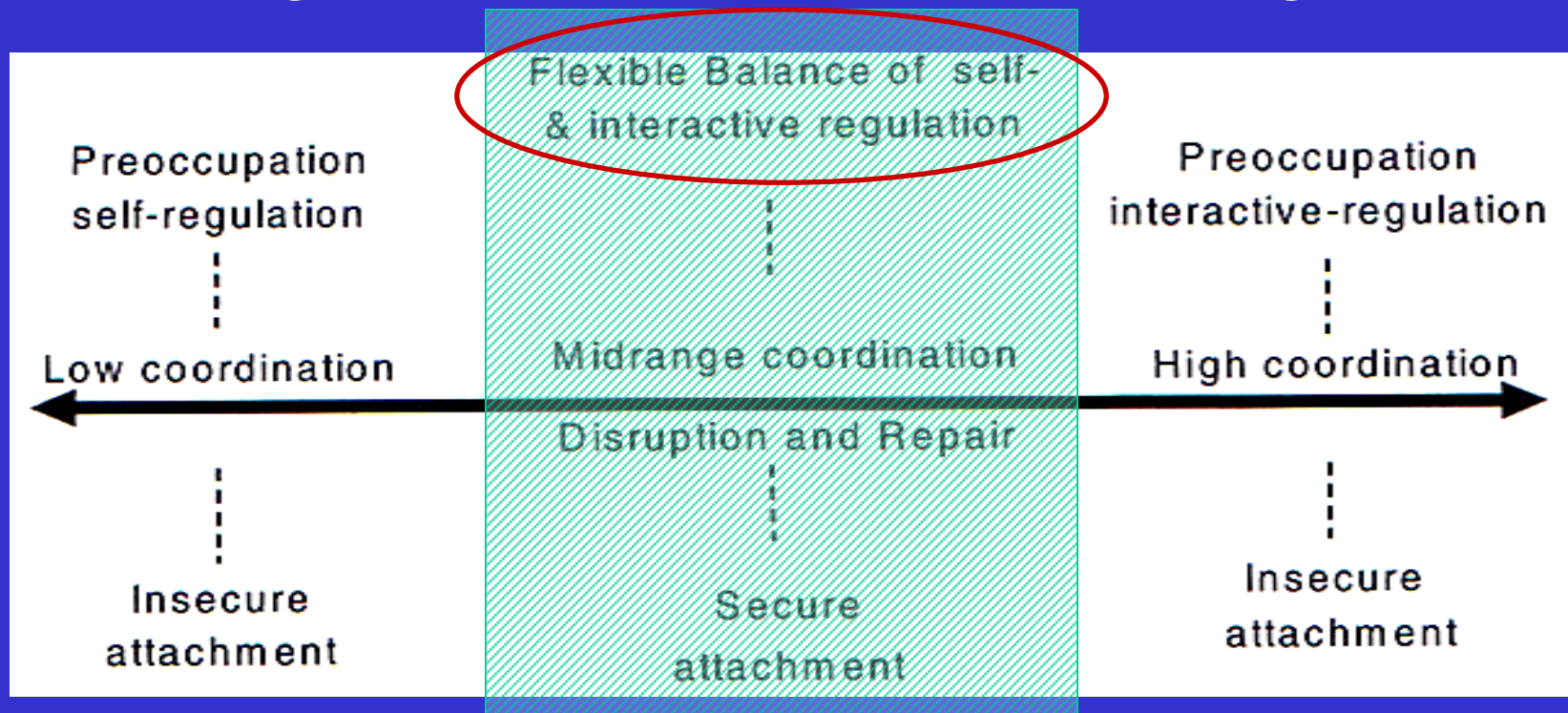
Midrange model of self- and interactive regulation

Beebe, B. & Lachmann, F. (2002). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press, p. 105

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

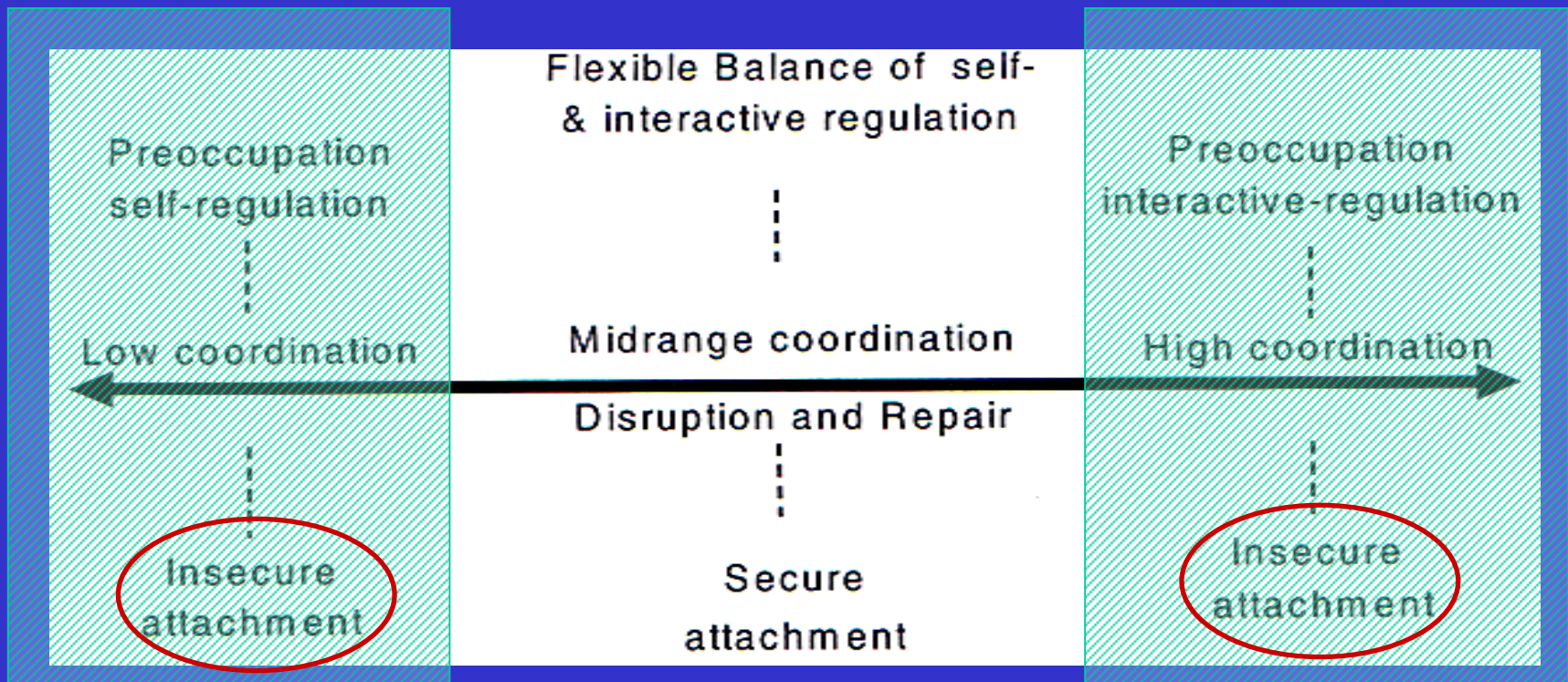
Midrange model of self- and interactive regulation

Beebe, B. & Lachmann, F. (2002). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press, p. 105

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

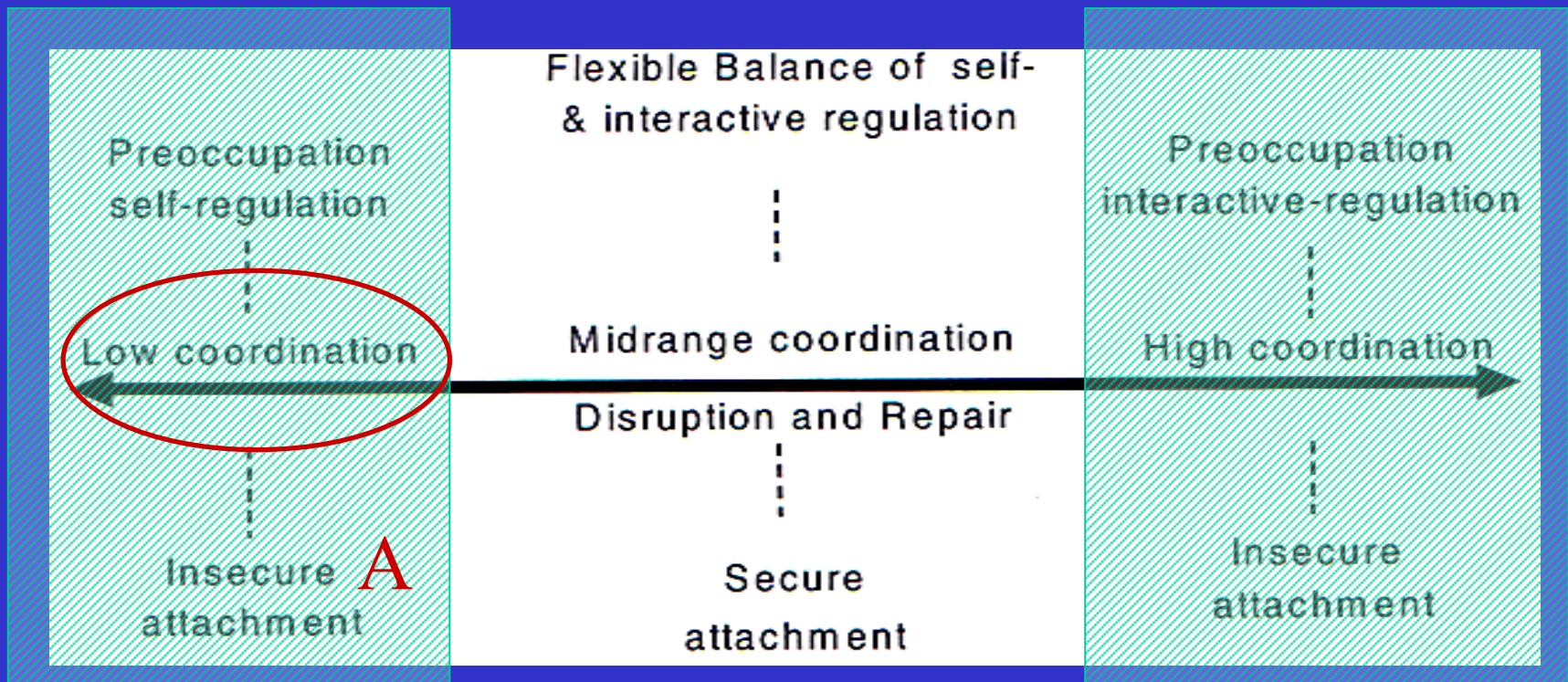
Midrange model of self- and interactive regulation

Beebe, B. & Lachmann, F. (2002). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press, p. 105

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

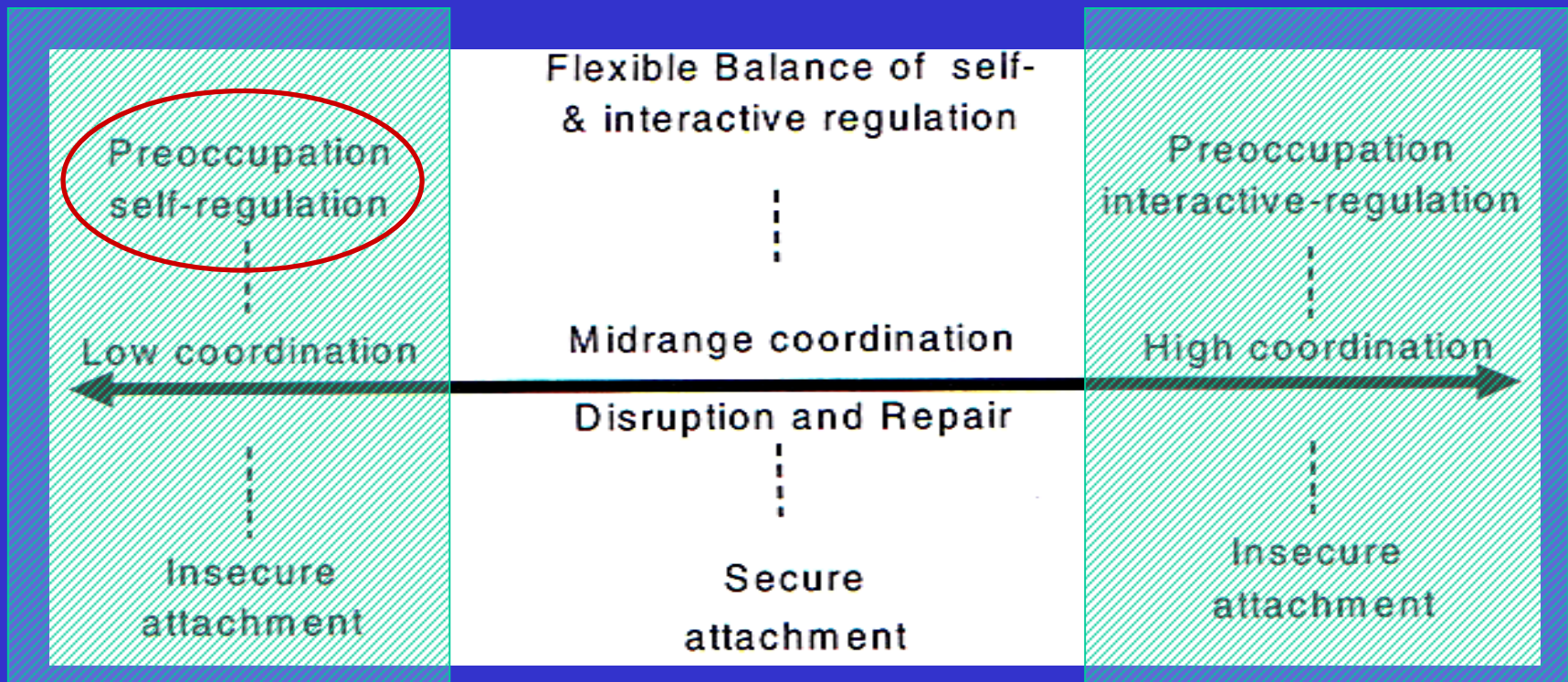
Midrange model of self- and interactive regulation

Beebe, B. & Lachmann, F. (2002). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press, p. 105

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

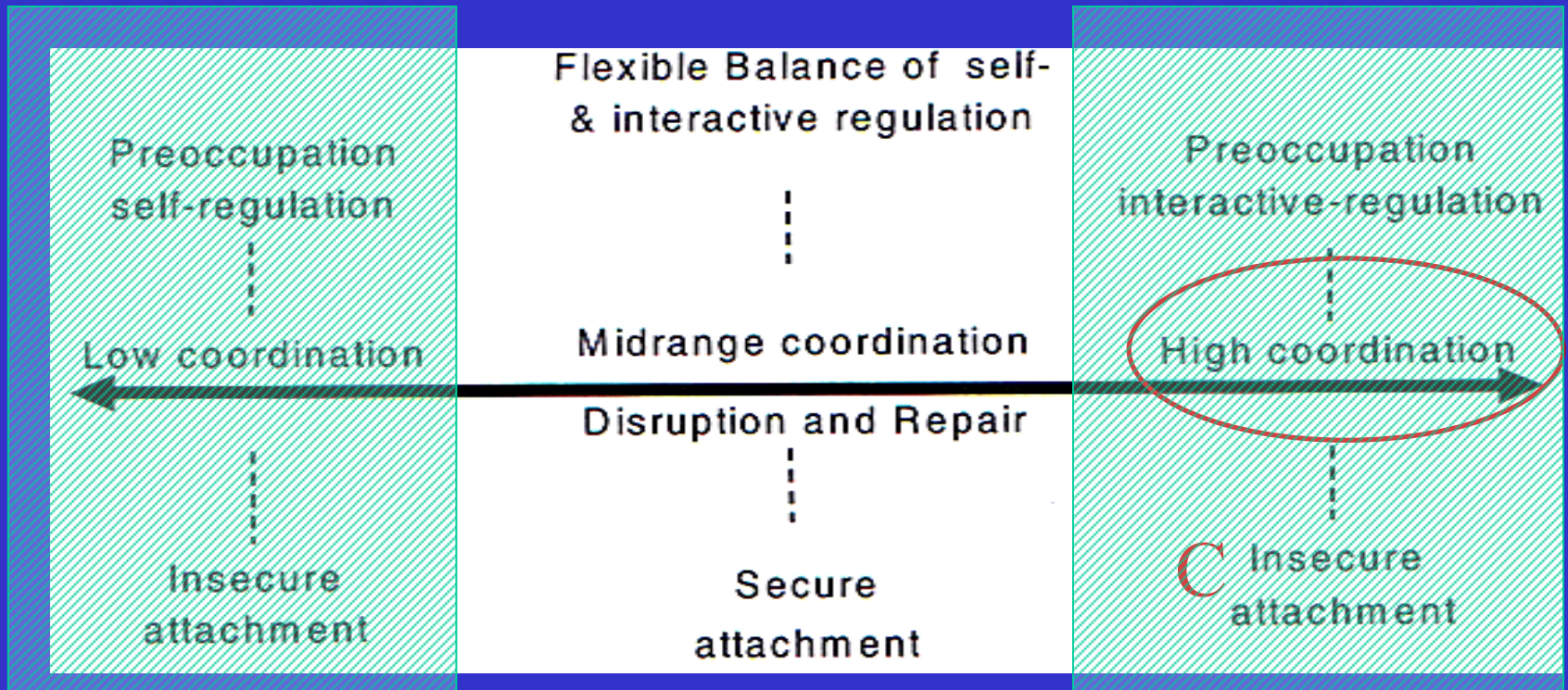
Midrange model of self- and interactive regulation

Beebe, B. & Lachmann, F. (2002). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press, p. 105

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

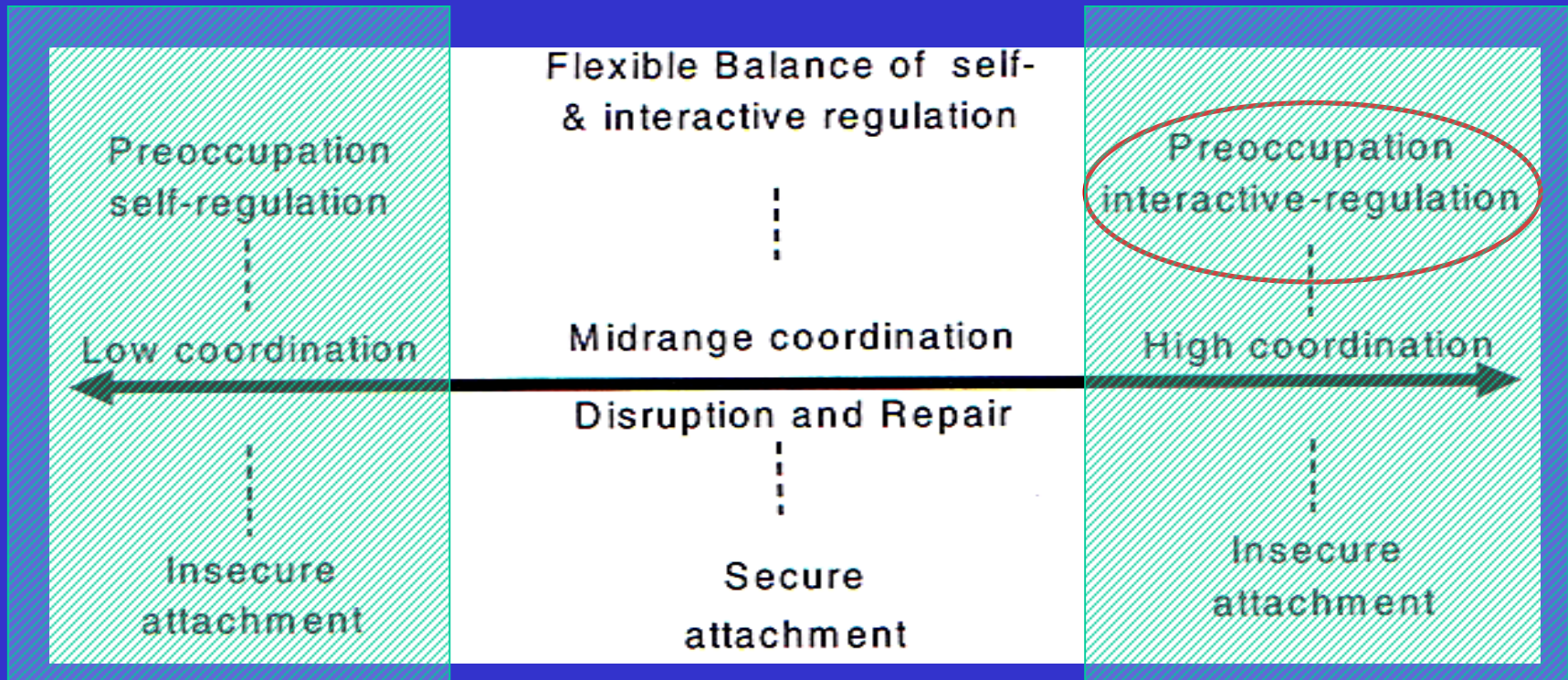
Midrange model of self- and interactive regulation

Beebe, B. & Lachmann, F. (2002). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press, p. 105

Sensitivitet – hvornår er man god nok?

Midrange model of self- and interactive regulation

Beebe, B. & Lachmann, F. (2002). *Infant Research and Adult Treatment: Co-constructing Interactions*. Hillsdale, NJ: Analytic Press, p. 105

Forældre sensitivitet

Dagens budskaber

- En sikker tilknytning kan være en beskyttende faktor overfor udvikling af psykopatologi.
- At støtte forældrene til en større sensitivitet overfor deres barns signaler øger sandsynligheden for at børnene opnår en sikker tilknytning.
- Optimal sensitivitet indebærer at mødes, at skilles og at genforenes i kontakten.
- **Mål:** at være ”god nok”! Meget mere er **ikke** meget bedre!

Tak

Barbara.hoff@psy.ku.dk